

§ 1. Подільність натуральних чисел

1. Дільники і кратні

1. 1) Число 6 є дільником числа 24, оскільки 24 ділиться націло на 6.
2) Число 6 не кратне числу 24, оскільки 6 не ділиться націло на 24.
3) Число 5 не є дільником числа 51, оскільки $51 : 5 = 10$ (остача 1), тобто 51 націло на 5 не ділиться.
4) Число 9 є дільником числа 99, оскільки 99 ділиться націло на 9.
5) Число 18 є кратним числа 3, оскільки $18 = 6 \times 3$.
6) Число 28 не є кратне числу 8, оскільки 28 не ділиться націло на 8 ($28 : 8 = 3$ (остача 4)).
2. 1) Дільниками числа 24 є числа: 2, 3, 4, 6, 8, 12;
2) кратними числа 6 є числа: 6, 12, 18, 30;
3) дільниками чисел 20 і 24 є числа: 2, 4;
4) дільниками числа 24 і кратними числа 4 є числа: 4, 8, 12.
3. 1) Найбільшим дільником числа 19 735 є само це число 19 735;
2) найменшим дільником числа 19 735 є число 1;
3) найменше кратне числа 19 735 є число 19 735.
4. 1) Дільники числа 18: 1, 2, 3, 6, 9, 18;
2) дільники числа 8: 1, 2, 4, 8;
3) дільники числа 13: 1, 13;
4) дільники числа 56: 1, 2, 4, 7, 8, 14, 28, 56.
5. 1) Дільники числа 30: 1, 2, 3, 5, 6, 15, 30;
2) дільники числа 12: 1, 2, 3, 4, 6, 12;
3) дільники числа 23: 1, 23;
4) дільники числа 72: 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 18, 24, 36, 72.
6. 1) Числа, які кратні числу 7: 7, 14, 21, 28, 35;
2) числа, які кратні числу 30: 30, 90, 150, 180, 270;

3) числа, які кратні числу 100: 100, 300, 500, 700, 800;

4) числа, які кратні числу 34: 34, 68, 136, 204, 272.

7. 1) Числа, які кратні числу 16: 16, 32, 48, 80;

2) числа, які кратні числу 12: 12, 36, 48, 96;

3) числа, які кратні числу 150: 150, 450, 600, 750;

4) числа, які кратні числу 47: 47, 94, 235, 329.

8. 1) Числа, які є кратними числу 4: 28, 36, 48, 64, 92, 100, 108;

2) числа, які не є кратними числу 6: 28, 64, 92, 100, 110.

9. 1) Ні. Якщо сума натуральних чисел a і b ділиться націло на 5, то не обов'язково кожне з чисел a і b ділиться націло на 5. Наприклад:

а) $a = 2, b = 3, a + b = 2 + 3 = 5$;

б) $a = 1, b = 4, a + b = 1 + 4 = 5$;

в) $a = 10, b = 35, a + b = 10 + 35 = 45$;

г) $a = 40, b = 15, a + b = 40 + 15 = 55$.

В прикладах а) і в) сума чисел a і b ділиться на 5, а кожне з них не ділиться націло на 5.

В прикладах в) і г) сума чисел a і b ділиться націло на 5 і кожне з чисел a і b теж ділиться на 5.

2) Ні. Якщо сума натуральних чисел a і b ділиться націло на 5 і одне з чисел ділиться на 5, то друге число теж ділиться на 5.

Наприклад: $a = 5, b = 10, a + b = 5 + 10 = 15$.

10. Твердження може бути і правильним і неправильним. Наприклад:

1) $a = 19, b = 15$; a і b не діляться націло на 11, їх сума $a + b = 19 + 15 = 34$ теж не ділиться націло на 11;

2) $a = 41, b = 25$; a і b не діляться націло на 11, їх сума $a + b = 41 + 25 = 66$ ділиться націло на 11.

11. 1) Дільниками кожного з чисел 15 і 20 є числа: 1, 5;

2) дільниками кожного з чисел 7 і 21 є числа: 1, 7;

- 3) дільниками кожного з чисел 24 і 36 є числа: 1, 3, 2, 4, 6, 12;
- 4) дільниками кожного з чисел 20 і 21 є число 1.
12. 1) Дільниками кожного з чисел 12 і 18 є числа: 1, 2, 3, 6;
- 2) дільниками кожного з чисел 60 і 90 є числа: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 30;
- 3) дільниками кожного з чисел 22 і 35 є число 1;
- 4) дільниками кожного з чисел 9 і 27 є числа: 1, 3, 9.
13. 1) Кратним кожного з чисел 3 і 4 є число 12;
- 2) кратним кожного з чисел 6 і 12 є число 36;
- 3) кратним кожного з чисел 4 і 6 є число 24.
14. 1) Кратним кожного з чисел 5 і 9 є число 90;
- 2) кратним кожного з чисел 8 і 32 є число 64;
- 3) кратним кожного з чисел 8 і 12 є число 24.
15. 1) Двоцифрові числа, кратні 19: 19, 38, 57, 76, 95;
- 2) трицифрові числа, кратні 105: 105, 210, 315, 420, 525, 630, 735, 840, 945.
16. Двоцифрові числа, які кратні 23: 23, 46, 69, 92.
17. При $x = 20$, $x = 24$, $x = 28$, $x = 32$ нерівність $18 < x < 36$ буде правильною.
18. При $x = 30$, $x = 36$, $x = 42$, $x = 48$, $x = 54$ нерівність $25 < x < 60$ буде правильною.
19. При $x = 8$, $x = 10$, $x = 16$, $x = 20$ нерівність $7 < x < 40$ буде правильною.
20. При $x = 49$ нерівність $14 < x < 50$ буде правильною.
21. 198. Таких чисел безліч.
22. 36, 72. Таких чисел тільки два.
23. 1) Так, наприклад, $a = 12$ кратне 6 і кратне 3;
- 2) ні, наприклад, $a = 9$ кратне 3, але не кратне 6;

- 3) так, наприклад, $a = 12$ кратне 3, 4 і 12;
- 4) так, наприклад, $a = 12$ кратне 4, 6, але не є кратним 24.
24. 1) Натуральні числа, для яких кратним буде число 65: 5, 13, 65; 65, 5, 13; 5, 65, 13; 65, 13, 5; 13, 65, 5; 13, 5, 65.
- 2) Натуральні числа, для яких кратним буде число 121: 1, 11, 121; 1, 121, 11; 11, 1, 121; 11, 121, 1; 121, 1, 11; 121, 11, 1.
25. $a = 7m + 4$; $a + b = 7n$; $b = 7n - a = 7n - (7m + 4) = (7n - 7m) - 4 = (7n - 7m) - (7 - 3) = (7n - 7m - 7) + 3 = 7(n - m - 1) + 3$.
Відповідь: число b при діленні на 7 повинно мати остачу 3.
26. $a = 9m + 5$; $a - b = 9n$; $b = a - 9n = -9m + 5 - 9n = (9m - 9n) + 5 = 9(m - n) + 5$.
Відповідь: число b при діленні на 9 повинно мати остачу 5.
27. 1) Значення виразу $15n$ кратне числу 3 при $n = 1, 2, 3, \dots$;
- 2) значення виразу $15n$ кратне числу 5 при $n = 1, 2, 3, \dots$;
- 3) значення виразу $15n$ кратне числу 10 при $n = 2, 4, 6, 8, \dots$;
- 4) значення виразу $15n$ кратне числу 11 при $n = 11, 22, 33, \dots$
28. 1) Для того, щоб $3n + 2$ було кратне 2, треба щоб кожний із доданків був кратним 2. Оскільки 2 кратне 2, то $3n$ буде кратне 2, якщо $n = 2, 4, 6, 8, \dots$.
- 2) Для того, щоб $4n + 3$ було кратне 3, треба щоб $4n$ було кратне 3. Отже, $n = 3, 6, 9, \dots$.
29. 1) $\overline{aa} = 10a + a = 11a$. Оскільки $11a$ ділиться націло на 11, то $\overline{aa}$ кратне 11.
- 2) $\overline{aaa} = 100a + 10a + a = 111a = 37 \cdot 3a$. Оскільки $37 \cdot 3a$ ділиться націло на 37, то $\overline{aaa}$ кратне 37.
30. Якщо до одноцифрового числа a дописати цифру b , то отримаємо двоцифрове число $\overline{ab}$ або $\overline{ba}$. $\overline{ab} = 41a$ або $\overline{ba} = 41a$.
Числа $\overline{ab}$ і $\overline{ba}$ кратні 41, тому $a = 1$ або $a = 2$. $41 \cdot 1 = 41$; $41 \cdot 2 = 82$.

Відповідь: до числа 1 ліворуч дописали цифру 4, або до числа 2 ліворуч дописали цифру 8.

31. Нехай $\overline{ab} = 10a + b$ — дане двоцифрове число, тоді $17a = 10a + b$ або $17b = 10a + b$.

Якщо $a = 1$, то $17 = 10 \cdot 1 + 7$; $b = 7$.

Якщо $a = 2$, то $34 = 10 \cdot 2 + 14$; 14 — двоцифрове число.

Якщо $a = 3$, то $51 = 10 \cdot 3 + 21$; 21 — двоцифрове число.

Якщо $a = 4$, то $68 = 10 \cdot 4 + 28$; 28 — двоцифрове число.

Якщо $a = 5$, то $85 = 10 \cdot 5 + 35$; 35 — двоцифрове число.

Якщо $a = 6$, то 102 — трицифрове число.

Якщо $b = 1$, то $17 \cdot 10 \cdot 1 + 1$.

Якщо $b = 2$, то $34 \cdot 10 \cdot 2 + 2$.

Якщо $b = 3$, то $51 \cdot 10 \cdot 3 + 3$.

Якщо $b = 4$, то $68 \cdot 10 \cdot 4 + 4$.

Якщо $b = 5$, то $85 = 10 \cdot 8 + 5$.

Якщо $b = 6$, то 102 — трицифрове число.

Відповідь: у числа 17 закреслили цифру 7; у числі 85 закреслили цифру 8.

Вправи для повторення

32. 1) $1804 - 988 = 816$ (р.) — через стільки ж років після відкриття першої школи на Русі відкрито першупшколу в Україні;

2) $1964 - 988 = 976$ (р.) — на стільки ж років наша школа молодша від першої школи.

Відповідь: 816 р.; 976 р.

33. 1) $0,2a \times 50b = (0,2 \times 50) \times a \times b = 10ab$.

Якщо $a = 4$, $b = 3,6$: $10ab = 10 \times 4 \times 3,6 = 144$;

2) $0,4x \times 25y = (0,4 \times 25) \times x \times y = 10xy$.

Якщо $x = 2,4$, $y = 3$: $10xy = 10 \times 2,4 \times 3 = 30 \times 2,4 = 72$.

34. 1) $2,48x + 3,52x = 1,26$; $x(2,48 + 3,52) = 1,26$; $6x = 1,26$; $x = 1,26 : 6$; $x = 0,21$;

$$\begin{array}{r} 1,26 \overline{) 6} \\ \underline{-12} \\ 6 \\ \underline{-6} \\ 0 \end{array}$$

2) $4,63x + 3,37x = 1,92$; $x(4,63 + 3,37) = 1,92$; $8x = 1,92$; $x = 1,92 : 8$; $x = 0,24$.

$$\begin{array}{r} 1,92 \overline{) 8} \\ \underline{-16} \\ 32 \\ \underline{-32} \\ 0 \end{array}$$

35. 1) $7,8 \times 6 = 46,8$ (кг) — помідорів завезли до школи;

2) $146 - 46,8 = 99,2$ (кг) — огірків завезли до школи;

3) $99,2 : 8 = 12,4$ (кг) — огірків в кожному ящику.

Відповідь: 12,4 кг.

36. 1) $278 - 200 + 70 + 8$;

2) $5093 = 5000 + 90 + 3$.

37. 1) $429 : 2 = 214$ (остача 1);

2) $5001 : 2 = 2500$ (остача 1);

3) $768 : 10 = 76$ (остача 8);

4) $9123 : 10 = 912$ (остача 3);

5) $134 : 5 = 26$ (остача 4);

6) $2887 : 5 = 573$ (остача 2).

38. 1) $83 - 7 \times 11 + 6$; 2) $171 - 17 \times 10 + 1$.

39. Складемо рівносторонній трикутник (1).

Будуємо три рівносторонні трикутники із спільними бічними сторонами, основами яких є сторони трикутника (1).

2. Ознаки подільності на 10, на 5 і на 1

40.

Число	24	53	60	78	79	96	142	241	495	7207
Парне число	+	-	+	+	-	+	+	-	-	-

41. 1) Націло на 2 діляться числа: 34, 860, 648, 8216, 1020, 246 370;

2) націло на 5 діляться числа: 435, 860, 5485, 2405, 1020, 246 370;

3) націло на 10 діляться числа: 860, 1020, 246 370.

42. 1) Числа, які не діляться націло на 2: 395, 943, 2625, 7121;

2) числа, кратні 10: 760, 1260;

3) числа, які діляться націло на 5, але не діляться націло на 10: 395, 2625.

43. 1) Так; 2) ні; 3) так; 4) ні; 5) так; 6) так; 7) ні.

44. 1) 275, 277, 279, 281, 283, 285, 287, 289;

2) 2727, 2729, 2731, 2733, 2735.

45. 1) 136, 138, 140, 142, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158;

2) 490, 492, 494, 496, 498, 500.

46. 1) 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70;

2) 3725, 3730, 3735, 3740, 3745, 3750.

47. 1) 280, 290, 300, 310;

2) 1470, 1480, 1490, 1500.

48. 3075, 3750, 3705, 3570, 5370, 5730, 7305, 7350, 7035, 7530.

49. 1) До числа 793, щоб отримати число кратне 2, праворуч можна дописати цифри: 0, 2, 4, 6, 8. Тоді отримаємо числа 7930, 7932, 7934, 7936, 7938, які кратні 2.

2) До числа 793, щоб отримати число кратне 5, праворуч можна дописати цифри: 0 або 5. Тоді отримаємо числа 7930 і 7935, які кратні числу 5.

3) До числа 793, щоб отримати число кратне 10, праворуч можна дописати цифру 0. Тоді отримаємо число 7930, яке кратне 10.

50. 1) 9876; 2) 98 765; 3) 987 650.

51. 1) Шість перших натуральних чисел, що є кратними 100: 100, 200, 300, 400, 500, 600.

Якщо натуральне число закінчується двома цифрами 0, то число ділиться на 100.

2) Вісім перших натуральних чисел, що є кратними 25: 25, 50, 75, 100, 125, 150, 175, 200.

Якщо дві останні цифри натурального числа діляться на 25 або нулі, то дане натуральне число ділиться на 25.

52. Оскільки на 5 діляться тільки ті натуральні числа, які закінчуються цифрою 5, то значення виразу $x - 32$ повинно дорівнювати числу, яке закінчується цифрою 5, а це можливо, коли $x = 97$.

53. Для того, щоб число було кратним 10, воно повинно закінчуватися цифрою 0. Отже, значення виразу $327 + y$ повинно дорівнювати числу, яке закінчується цифрою 0, а це можливо, коли $y = 103$.

54. Ні. Число записане тільки одиницями — непарне, а тільки двійками — парне.

55. 1) Так: $22 : 11 = 2$;

2) ні, оскільки число, записане тільки одиницями не ділиться на 5.

56. 1) Добуток буде парним числом;

2) ні, не обов'язково, наприклад, $5 \cdot 7 = 35$ — непарне число.

57. 1) Оскільки сума непарної кількості непарних доданків непарне число, то сума 7 натуральних доданків буде непарною.

2) Оскільки сума парної кількості непарних доданків парне число, то сума 7 доданків буде парною.

58. Якби всі доданки були непарними, то їх сума теж була б непарною. За умовою задачі сума дорівнює 1000. Отже, серед цих чисел є парні числа. Отже, можна стверджувати, що добуток цих доданків парне число.

59. Не можна, тому що сума, яка складається з 5 купок непарної кількості яблук — число непарне, а треба було розкласти 50 яблук.

60. Такого прямокутника не існує, тому що з двох послідовних натуральних чисел одне парне, а одне непарне. Отже, їх добуток є парним числом, а число 12 345 непарне.

61. 1) $2n$ — парне число;

2) $2n + 1$ — непарне число;

3) $n(n + 1)$ — парне число;